

วิเคราะห์นิทานพื้นบ้านชนเผ่าไป๋ เมืองต้าหลี่ มณฑลยูนนาน สาธารณรัฐประชาชนจีน
AN ANALYSIS OF FOLKTALES OF BAI ETHNIC GROUP IN DALI DISTRICT,
YUNNAN PROVINCE, PEOPLE'S REPUBLIC OF CHINA

GAO XILAN,¹ อาจารย์ ดร.พัชรินทร์ บุรณะกร²

¹ นักศึกษาด้านวิชาการสื่อสารภาษาไทยเป็นภาษาที่สอง บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยหัวเฉียวเฉลิมพระเกียรติ
จังหวัดสมุทรปราการ 10540 โทร 0-6402-55264 อีเมล 524781444@qq.com

² หัวหน้าสาขาวิชาภาษาและวัฒนธรรมไทย คณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยหัวเฉียวเฉลิมพระเกียรติจังหวัด
สมุทรปราการ 10540 โทร 0-8944-64330 อีเมล patcharinburanakorn@gmail.com

บทคัดย่อ

งานวิจัยเรื่องนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อวิเคราะห์ภาพสะท้อนสังคมที่ปรากฏในนิทานพื้นบ้านชนเผ่าไป๋ เมืองต้าหลี่ มณฑลยูนนาน สาธารณรัฐประชาชนจีน ผู้วิจัยได้คัดเลือกนิทานพื้นบ้านของชนเผ่าไป๋ตีพิมพ์เผยแพร่ในสาธารณรัฐประชาชนจีนจากหนังสือรวมนิทานพื้นบ้านจีน ยูนนาน ฉบับต่าง ๆ ทั้งหมด 160 เรื่อง ผลการวิจัยพบว่า 1) ด้านชีวิตความเป็นอยู่ ชาวไป๋อาศัยอยู่กับสิ่งธรรมชาติ ตั้งถิ่นฐานริมแม่น้ำและภูเขา ไร่ข้าว กล้วย และเรือเป็นยานพาหนะประกอบอาชีพทำนา ทำประมง และทอผ้า 2) ด้านค่านิยม ชาวไป๋เป็นกลุ่มคนที่ขยันและเชื่อฟังผู้ใหญ่ 3) ด้านความเชื่อ ชาวไป๋เชื่อว่าเทพเจ้าเป็นจู่จะช่วยดูแลรักษาหมู่บ้านและชาวไป๋ ยังเชื่อเรื่องกฎแห่งกรรมด้วย 4) ด้านประเพณี ชาวไป๋ให้ความสำคัญกับพิธีการเซ่นไหว้เทพเจ้าและบรรพบุรุษในชีวิตประจำวัน ทำให้คนไทยได้เข้าใจวัฒนธรรมของชนเผ่าไป๋ของสาธารณรัฐประชาชนจีนได้มากขึ้น และส่งเสริมความสัมพันธ์ระหว่างสองประเทศให้ใกล้ชิดยิ่งขึ้น

คำสำคัญ : วิเคราะห์ นิทานพื้นบ้าน ชนเผ่าไป๋ เมืองต้าหลี่

Abstract

This research aimed to analyze reflections of society of the Bai tribe in Dali City, Yunnan Province of People's Republic of China shown in their folktales. 160 folktales published in *Collections of Chinese Folktales* (2013) were selected to study. The obtained knowledge was expected to promote the understanding of Chinese culture and enhance the Thai-Chinese friendships.

Research findings were grouped into four areas, as the following: 1) Ways of living – the Bai people have lived in native environment, they lived near water or lived on hill; horses, sedan chairs and boats were their normal transportation; their major careers were farming, fishery, and weaving. 2) Social values – the Bai people were hard-working and valued obedience to elders. 3) Beliefs – the Bai people believe in Benzhu God and rules of Karma. And 4) Traditions – the Bai people think that sacrificed to god and ancestors are very important.

Keywords : Folktales, Bai Ethnic Group, Dali District

บทนำ

นิทาน หมายถึง เรื่องเล่าต่าง ๆ ของชาวบ้านในท้องถิ่นสืบทอดต่อกันมาจากอดีตจนถึงปัจจุบัน ใช้วิธีบอกกล่าวเล่ากันปากต่อปากถ่ายทอดกันเป็นทอด ๆ สืบต่อกันมา เป็นมรดกทางวัฒนธรรมแบบมุขปาฐะ ดังที่มัลลิกา คณานุรักษ์ (2550 : 22) กล่าวว่า นิทานพื้นบ้านหรือนิทานพื้นเมือง ตามแนวคิดชนวิทยาจะหมายถึงต้องเป็นเรื่องที่เล่าสืบทอดกันมาเป็นมรดกทางวัฒนธรรม ส่วนใหญ่ถ่ายทอดด้วยวิธีมุขปาฐะ ปัจจุบันนิทานได้บันทึกไว้เป็นลายลักษณ์มากขึ้น

นิทานพื้นบ้านเป็นนิทานประเภทหนึ่งและมีเอกลักษณ์ของตนเอง ชนิษฐา จิตชินะกุล (2545 : 141) กล่าวว่า ลักษณะของนิทานพื้นบ้านมี 4 ประการ สรุปดังนี้ 1) เป็นเรื่องเล่าด้วยถ้อยคำธรรมดา เป็นภาษาร้อยแก้ว 2) เล่ากันด้วยปากสืบทอดมาเป็นเวลาช้านาน แต่ภายหลังจึงมีผู้นำมาเขียนตามเค้าเดิมที่มีผู้เล่าไว้ 3) ไม่ปรากฏผู้เล่าดั้งเดิมว่าเป็นใคร อ้างแต่ว่าเป็นของเก่าซึ่งฟังมาจากผู้เล่าที่เป็นบุคคลสำคัญในอดีต 4) ผู้ที่เล่ามิได้ถือว่าเป็นเรื่องจริงนอกจากนี้แล้ว ประคอง นิมมานเหมินท์ (2551 : 7) กล่าวว่า ลักษณะสำคัญที่สุดของนิทานพื้นบ้านคือต้องเป็นเรื่องเล่าที่เล่าสืบทอดกันมา และไม่ได้ทราบว่าใครเป็นผู้แต่ง ส่วนใหญ่ถ่ายทอดด้วยปาก แต่อาจถ่ายทอดด้วยการเขียนก็ได้ เป็นการเล่าจากความจำที่ได้ฟังต่อ ๆ กันมา ไม่สามารถสืบสาวได้ว่าผู้เล่าคนแรกคือใคร

สาธารณรัฐประชาชนจีนเป็นหนึ่งในสี่อารยธรรมโบราณ มีวัฒนธรรมที่ยาวนานและดั่งาม ตามตำนานที่เล่าสืบทอดต่อกันมาว่าอารยธรรมจีนมีประวัติศาสตร์ 5,000 ปี วัฒนธรรมจีนจึงเป็นสิ่งที่น่าภูมิใจของคนทั่วโลก ชนชาติจีนเป็นครอบครัวขนาดใหญ่ที่มีชนชาติ 56 กลุ่ม กลุ่มชนชาติทั้งหมดมีวัฒนธรรมของตนเองที่แตกต่างกันกับชนเผ่าอื่น มีวรรณกรรมพื้นบ้านเป็นของตนเองโดยเฉพาะที่โดดเด่น ทั้งหมดเหล่านี้ก็ผลที่แต่ละชนชาติจีนสร้างขึ้นเป็นความมั่งคั่งทางจิตวิญญาณของชนชาติจีนที่ควรศึกษาและสืบทอดต่อไป โดยเฉพาะนิทานพื้นบ้าน เพราะแต่ละชนชาติมีนิทานพื้นบ้านที่แตกต่างกัน และนิทานพื้นบ้านเหล่านี้เป็นวัฒนธรรมท้องถิ่นอย่างหนึ่งที่สื่อถึงความรู้สึกนึกคิดและภูมิปัญญาของคนได้มากที่สุด นิทานพื้นบ้านของชนเผ่าไปจะเป็นหนึ่งในนั้นที่น่าศึกษาวิจัย

เมืองปกครองตนเอง ชนชาติป๋าด้าหลี่ เป็นเมืองที่ตั้งอยู่ในภาคตะวันตกมณฑลยูนนาน สาธารณรัฐประชาชนจีน เป็นเมืองที่มีประวัติศาสตร์ยาวนานประมาณ 4,000 ปี วัฒนธรรมต้าหลี่จึงก็ได้สืบทอดต่อกันมาช้านาน ต้าหลี่ยังถูกเรียกว่าเป็นเมืองหลวงเก่าของทางแยกทางวัฒนธรรมเอเชีย เพราะว่ามีเส้นทางสายไหมตอนใต้ และถนนชาออร์ส ได้รวมกันที่ต้าหลี่ จึงทำให้ต้าหลี่กลายเป็นสถานที่สำคัญที่เชื่อมต่อเขตเอเชียตะวันออกเฉียงใต้กับเขตเอเชียใต้ ภายใต้สถานการณ์นี้ วัฒนธรรมของต้าหลี่ก็ยิ่งได้เผยแพร่ต่อไป โดยเฉพาะช่วงเวลาราชวงศ์ถัง การพัฒนาเศรษฐกิจอย่างรวดเร็ว พุทธศาสนาและวัฒนธรรมลัทธิขงจื๊อเข้ามาส่งผลต่อวัฒนธรรมชนเผ่าไป ทำให้วรรณกรรมพื้นบ้านของชนเผ่าไปเจริญรุ่งเรือง ก่อให้เกิดนิทานพื้นบ้านมากมาย (BAI GENGSHENG. 2556 : คำนำ)

ชนเผ่าไป หรือเรียกว่า ชนเผ่าป๋าย เป็นชนกลุ่มน้อยที่มีประวัติศาสตร์และวัฒนธรรมอันยาวนานอาศัยอยู่บริเวณภาคตะวันตกเฉียงใต้ของจีน มากกว่าแปดสิบเปอร์เซ็นต์อาศัยอยู่ในเมืองปกครองตนเอง ชนชาติป๋าด้าหลี่ มณฑลยูนนาน ส่วนน้อยอาศัยอยู่ที่ มณฑลกุ้ยโจว มณฑลหูหนาน และมณฑลเสฉวน แต่ต้าหลี่เป็นแหล่งกำเนิดแหล่งพักอาศัยของบรรพบุรุษ และเขตอบอุ่นกันหลักของชนเผ่าไป ชนเผ่าไปมีวัฒนธรรมอย่างโดดเด่น เช่น ภาษาบ้านเรือน อาหารการกิน การแต่งกาย การแต่งงาน เป็นต้น ทั้งสามารถสะท้อนลักษณะของวัฒนธรรมไปได้เป็นอย่างดี

ชนเผ่าไปมีนิทานพื้นบ้านของตนเอง คือนิทานพื้นบ้านของกลุ่มชนเผ่าไปเล่าสืบทอดต่อกันมา เล่าด้วยปากในประจำวัน เป็นส่วนสำคัญของวัฒนธรรมพื้นบ้านชนเผ่าไป และเป็นส่วนสำคัญของวัฒนธรรมท้องถิ่นของจีน นิทานเรื่องเล่าต่าง ๆ เช่น นิทานเกี่ยวกับมังกร นิทานเกี่ยวกับเทพเจ้า นิทานเกี่ยวกับจักรพรรดิ นิทานเกี่ยวกับเวทคา รักษาหมู่บ้าน นิทานเกี่ยวกับอาชีพชนเผ่าไป เป็นต้น ได้สะท้อนให้เห็นถึงภูมิปัญญาและความคิดความเชื่อของชนเผ่าไป ปัจจุบันนี้การเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรม ทำให้วัฒนธรรมของชนชาติไปอ่อนแอลง เพราะฉะนั้น การรักษาและเผยแพร่วัฒนธรรมพื้นบ้านจึงกลายเป็นประเด็นสำคัญ เพราะว่าชนเผ่าไปเป็นชนเผ่าที่มีวัฒนธรรมของตนเองโดดเด่น นิทานพื้นบ้านชนเผ่าไปเป็นผลผลิตด้านความคิดสร้างสรรค์ของชาวไป สะท้อนให้เห็นถึงชีวิตความเป็นอยู่ ค่านิยม ความเชื่อ และประเพณีของชาวไป นิทานพื้นบ้านของชนเผ่าไปแต่งขึ้นมาทำให้นิทานพื้นบ้านจีนได้สมบูรณ์ยิ่งขึ้น แสดงให้เห็นถึงความคิดและภูมิปัญญา ของชนเผ่าไป (BAI GENSHENG. 2556 : คำนำ)

ชาวไปให้ความสำคัญกับนิทานพื้นบ้านของตนเองเพื่อสืบทอดความคิด ความเชื่อ และวัฒนธรรมต่าง ๆ ของตนเองได้อย่างดี ชาวไปจึงนิยมนิทานพื้นบ้านในโอกาสต่าง ๆ 1) ผู้ใหญ่เล่าให้ลูกหลานฟังในประจำวัน เพื่อให้ความรู้และความสนุกสนานกับลูกหลาน 2) เวลาเรียนคุณครูเล่าให้นักเรียนฟังในหลักสูตรที่เกี่ยวกับวัฒนธรรมชนเผ่าไป 3) ในงานฉลองเทศกาลต่าง ๆ เวลากล่าวคำปราศรัย ประธานก็นิยมนิทานพื้นบ้านที่เกี่ยวกับเทศกาลนั้น ๆ 4) เวลาคู่รักท่องเที่ยวมาเที่ยวที่ต้าหลี่ ผู้นำที่นิยมนิทานพื้นบ้านให้คู่รักท่องเที่ยวฟัง เพื่อให้ความสนุกสนาน ความสนใจ และความรู้กับคู่รักท่องเที่ยว 5) ในพิธีกรรมและศูนย์วัฒนธรรมต่าง ๆ บุคลากรก็นิยมนิทานพื้นบ้านที่เกี่ยวข้องให้ผู้ชมฟังเพื่อให้ความรู้ ความเข้าใจ 6) นอกจากนี้แล้ว ชาวไปยังเล่านิทานในเวลาพูดคุยกันในชีวิตประจำวันเพื่อให้ความสนุกสนาน 7) เวลาทำงานร่วมกัน เช่น ทำนา ทำไร่ ตัดฟัน

ประเทศไทยและสาธารณรัฐประชาชนจีนตั้งอยู่ในทวีปเอเชียและเป็นเพื่อนบ้านที่มีความสัมพันธ์ที่ดีต่อกัน จึงมักกล่าวกันว่า ประเทศไทยกับสาธารณรัฐประชาชนจีนเป็นประเทศพี่น้องกัน มีมิตรภาพที่ลึกซึ้ง สัมพันธภาพของประชาชนทั้งสองประเทศมีความสัมพันธ์กันมาเป็นเวลานาน สัมพันธภาพเช่นนี้ทำให้เกิดการแพร่หลายทางวัฒนธรรมและวรรณกรรมจีนในประเทศไทย ทำให้คนไทยได้เข้าใจและเรียนรู้วัฒนธรรมและวรรณกรรมจีนได้ และมีอิทธิพลต่อประเทศไทยในด้านต่าง ๆ เช่น ภาษา วัฒนธรรม วรรณกรรม ความคิด สถาปัตยกรรม ศิลปกรรม เป็นต้น วรรณกรรมจีนได้เผยแพร่ในประเทศไทย ไม่เพียงให้ประโยชน์ในแง่ของความเข้าใจในด้านสังคมและวัฒนธรรมเท่านั้น ยังมีความสำคัญในแง่ของการศึกษาด้านการแลกเปลี่ยนวัฒนธรรมและสัมพันธภาพของสองประเทศอีกด้วย

ปัจจุบัน เมืองปกครองตนเอง ชนชาติไปต้าหลี่กลายเป็นสถานที่ท่องเที่ยวที่มีชื่อเสียงในระดับโลก คนไทยมากมายก็นิยมไปเที่ยวที่เมืองต้าหลี่ เพราะเสน่ห์วัฒนธรรมของชนเผ่าไป เช่น ชีวิตความเป็นอยู่ ค่านิยม ความเชื่อ และประเพณี เป็นต้น นิทานพื้นบ้านของชนเผ่าไปก็เป็นส่วนหนึ่งของมรดกทางวัฒนธรรมที่สะท้อนภาพวัฒนธรรมของชนเผ่าไปได้เป็นอย่างดี นอกจากนี้แล้ว ยังเป็นเรื่องเล่าที่เข้าใจได้ง่าย อ่านแล้วสนุกสนานด้วย การอ่านนิทานพื้นบ้านชนเผ่าไปจึงเป็นวิธีที่เรียนรู้วัฒนธรรมของชาวไปได้อีกวิธีหนึ่ง

ผู้วิจัยในฐานะชาวจีนที่กำลังศึกษาสาขาวิชาการสื่อสารภาษาไทยเป็นภาษาที่สอง จึงสนใจศึกษางานวิจัยหัวข้อ “วิเคราะห์นิทานพื้นบ้านชนเผ่าไป เมืองต้าหลี่ มณฑลยูนนาน สาธารณรัฐประชาชนจีน” โดยแปลนิทานพื้นบ้านชนเผ่าไปเป็นภาษาไทย แล้วนำนิทานที่แปลเป็นภาษาไทยมาวิเคราะห์ภาพสะท้อนสังคมที่ปรากฏในนิทานพื้นบ้านชนเผ่าไป ซึ่งจะช่วยให้คนไทยเข้าใจถึงชีวิตความเป็นอยู่ ค่านิยม ความเชื่อ และประเพณีต่าง ๆ ของชาวไปได้ดียิ่งขึ้น

วัตถุประสงค์การวิจัย

เพื่อวิเคราะห์ภาพสะท้อนสังคมที่ปรากฏในนิทานพื้นบ้านชนเผ่าป๋าย เมืองต้าหลี่ มณฑลยูนนาน สาธารณรัฐประชาชนจีน ที่แปลเป็นภาษาไทย

วิธีการวิจัย

การศึกษาวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยใช้วิธีวิจัยเอกสาร (Documentary Research) และวิเคราะห์ตัวบทนิทาน (Textual Analysis) โดยดำเนินการวิจัยตามขั้นตอนต่อไปนี้

1. ศึกษาแนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการวิเคราะห์ภาพสะท้อนสังคมที่ปรากฏในนิทานพื้นบ้าน เพื่อนำมาใช้ในแนวทางในการศึกษาวิจัย
2. ศึกษาพื้นที่บ้านของชนเผ่าป๋ายในสาธารณรัฐประชาชนจีน
3. คัดเลือกนิทานพื้นบ้านของชนเผ่าป๋ายในสาธารณรัฐประชาชนจีนจากหนังสือที่เกี่ยวกับนิทานพื้นบ้านที่พิมพ์เผยแพร่ในสาธารณรัฐประชาชนจีน 160 เรื่อง
4. ผู้วิจัยแปลนิทานพื้นบ้านของชนเผ่าป๋ายเป็นภาษาไทย
5. นำนิทานพื้นบ้านของชนเผ่าป๋ายที่แปลเป็นภาษาไทยมาวิเคราะห์ภาพสะท้อนสังคมที่ปรากฏในนิทานพื้นบ้าน
6. นำเสนอผลการศึกษาวิจัยแบบพรรณนาวิเคราะห์ (Descriptive Analysis)

ผลการวิจัย

จากการวิเคราะห์ภาพสะท้อนสังคมที่ปรากฏในนิทานพื้นบ้านชนเผ่าป๋าย เมืองต้าหลี่ มณฑลยูนนาน สาธารณรัฐประชาชนจีน ผู้วิจัยได้วิเคราะห์ตามประเด็นทั้งหมด 4 ด้าน ได้แก่ ชีวิตความเป็นอยู่ ค่านิยม ความเชื่อ และประเพณี มีผลการวิจัยสรุปได้ดังนี้

1. ด้านชีวิตความเป็นอยู่

ภาพสะท้อนสังคมที่ปรากฏในนิทานพื้นบ้านชนเผ่าป๋ายด้านชีวิตความเป็นอยู่รวมทั้งที่อยู่อาศัย คมนาคม และการประกอบอาชีพ ชาวป๋ายนิยมตั้งถิ่นที่อยู่อาศัยที่ใกล้แหล่งน้ำ ภูเขา และถิ่นที่อยู่อาศัยที่เป็นพื้นที่ราบลุ่ม ทำให้ชาวป๋ายประกอบอาชีพทำนา เลี้ยงสัตว์ ทอผ้า ตัดฟัน ทำประมง และค้าขาย อยู่ในสังคมเกษตร การจราจรที่ด้อยพัฒนา ชาวป๋ายจึงขี่ม้า เกี้ยว เรือไม้ไผ่เป็นยานพาหนะ ชาวป๋ายที่ยากจนต้องเดินทางด้วยเท้า แสดงให้เห็นว่าชาวป๋ายดำเนินชีวิตอย่างเรียบง่ายและยากลำบากในบางครั้ง ดังนี้

นิทานเรื่อง เทพธิดาพญามังกรและอาแก้ว กล่าวถึง ในเขตจู่โจวอำเภอหยุนหลง มีหมู่บ้านสวยงามแห่งหนึ่ง ชื่อหมู่บ้านฮัวหยู และมีหนุ่มคนหนึ่ง เป็นชาวเผ่าป๋าย ชื่ออาแก้ว มีอยู่วันหนึ่ง อาแก้วได้จับปลาหนึ่งตัว ซึ่งเป็นลูกสาวราชามังกร ปลาที่ถูกจับได้ขอให้อาแก้วปล่อยเธอกลับไป ถ้าปล่อยเธอไป เธอสัญญาว่าจะช่วยหมู่บ้านที่อาแก้วอาศัยอยู่ให้มีน้ำไหลตลอดเวลา จะได้มีน้ำในการทำนา ดังตัวอย่าง

เช้าวันถัดไป ชาวบ้านเห็นมีน้ำไหลในหมู่บ้าน ต่างดีใจมาก พวกเขาเ็นรอบ ๆ น้ำพุ
ร้องเพลงชนเผ่าป๋ายที่ไพเราะ ร่าเริงสนุกสนาน จากนั้นเป็นต้นไป นานมีน้ำ พืชที่ปลูกได้ผลดี
ชีวิตของชาวบ้านดีกว่าเดิม

จากตัวอย่างที่ยกมา สะท้อนให้เห็นว่า ชาวป๋ายนิยมตั้งถิ่นที่อยู่ใกล้แหล่งน้ำ ตั้งริมแม่น้ำ แม่น้ำเป็นสิ่งมีค่าของหมู่บ้าน น้ำก็เป็นทรัพยากรหลักที่การดำเนินชีวิตของชาวป๋าย สามารถเอามากิน เอามาทำชลประทานนาและพืชต่าง

ๆ เป็นทรัพยากรอย่างสำคัญที่ขาดไม่ได้ อาชีพของชาวไป๋อาศัยอยู่ใกล้แหล่งน้ำก็สามารถอาศัยน้ำทำประมงได้ ชาวไป๋จึงนิยมนิยามตั้งถิ่นที่อยู่ใกล้แหล่งน้ำ ยังแสดงให้เห็นว่าชาวไป๋มีประสบการณ์และภูมิปัญญาในการเลือกถิ่นฐานตั้งถิ่นฐานได้สะท้อนให้เห็นว่าน้ำเป็นทรัพยากรที่สำคัญของหมู่บ้านด้วย

นิทานเรื่อง ล้อชิ้นชัยกลายเป็นเสือ กล่าวถึง ชาวไป๋อาศัยอยู่ที่หมู่บ้านต้าเพ็งต้า เขตเฮ้อเตี้ยน อำเภอเจียงยูน มีผู้หญิงคนหนึ่งทำหน้าที่ดาวยักษ์ขันขันแข็ง เธอสามารถทอผ้าได้ดี ดังตัวอย่าง

เธอปั่นด้ายเส้นในกลางวัน และทอผ้าในกลางคืน มือไม่ได้หยุดทั้งปีเลย เส้นที่เธอปั่น

มามันแข็งแรงมาก ผ้าที่เธอทอออกมาก็มีคุณภาพดี

จากตัวอย่างที่ยกมา สะท้อนให้เห็นว่า ผู้หญิงชนเผ่าไป๋ประกอบอาชีพการทอผ้า โดยทำกิจกรรมเกี่ยวกับการทอผ้าทั้งในตอนกลางวันและตอนกลางคืน การทอผ้าเป็นอาชีพต้องการความละเอียดและความอดทน ผู้หญิงชนเผ่าไป๋ส่วนใหญ่สามารถทอผ้าได้ ผ้าที่ทอออกมา ชาวไป๋จะเก็บไว้ใช้เองหรือนำไปขายเพื่อหาเงิน การทอผ้ากับวิถีชีวิตของชาวไป๋จึงมีความสัมพันธ์กันอย่างแนบแน่น การทอผ้าเป็นความสามารถเฉพาะของผู้หญิง ทำให้เห็นว่าชาวไป๋แบ่งงานผู้ชายและงานผู้หญิงในวิถีชีวิตความเป็นอยู่อย่างชัดเจน

2. ด้านค่านิยม

ภาพสะท้อนสังคมที่ปรากฏในนิทานพื้นบ้านชนเผ่าไป๋ด้านค่านิยม มีค่านิยมเกี่ยวกับความขยันหมั่นเพียร ความกล้าหาญ ความมีเมตตาจิต การเชื่อฟังผู้ใหญ่ การเลือกคู่ครอง และการใช้สติปัญญา ชาวไป๋มีจิตใจดีงาม ชอบช่วยเหลือคนอื่น และนิยมเชื่อฟังผู้ใหญ่ เพราะผู้ใหญ่มีความรู้และประสบการณ์มากกว่าเด็ก การเชื่อฟังผู้ใหญ่จะช่วยลดอุปสรรคได้ การเลือกคู่เป็นสิทธิ์ของผู้ใหญ่ ลูกจะไม่มีสิทธิ์ที่ได้เลือกคู่ของตนเอง ความขยันหมั่นเพียรก็เป็นตัวอย่างดีที่ผู้ใหญ่สอนให้ลูก ยิ่งขยันก็ยิ่งใกล้กับเป้าหมายของเรา นอกจากนี้แล้ว ชาวไป๋ยังกล้าหาญ สามารถใช้สติปัญญาต่อสู้กับความไม่ยุติธรรม ดังนี้

นิทานเรื่อง ภูเขาต้าเยียนซานกับหมู่บ้านเป่าเจียซุน กล่าวถึง ในหมู่บ้านเป่าเจียซุน มีผู้หญิงชาวไป๋คนหนึ่ง พ่อแม่ตายไปแล้ว อาศัยอยู่กับพี่ชายและพี่สะใภ้ แม้ว่าเธออายุยังน้อย แต่เธอก็พยายามช่วยทำงานบ้านให้เต็มที่ ดังตัวอย่าง

ผู้หญิงคนนี้อายุ 15 ปี หน้าตาสวยงาม ริมฝีปากแดง ๆ ตอนเด็ก ๆ ก็พัฒนา

นิสัยที่ดีแบบประหยัดและขยันหมั่นเพียร ท้องฟ้าเพ่งสว่างเธอก็ตื่นนอนไปทำกับข้าวและหาบ

น้ำ กินอาหารเช้าเสร็จก็ไปกับพี่ชายและพี่สะใภ้ ช่วยพี่ทำนาบ้าง ตอนมืดยังทอผ้าต่อ

จากตัวอย่างที่ยกมา สะท้อนให้เห็นว่า ผู้หญิงชาวไป๋มีค่านิยมเกี่ยวกับความขยันหมั่นเพียร แม้จะเป็นผู้หญิงที่อายุน้อย ก็รู้จักต้องช่วยผู้ใหญ่ทำงานบ้านหลายอย่าง แม้ว่าเป็นงานที่ต้องใช้แรงมากหรืองานสบาย ๆ ทั้งก็เข้าร่วมทำเป็นหน้าที่ของตนเอง ตั้งแต่ตอนเช้าจนถึงก่อนนอน ก็ทำงานตลอดไม่ค่อยได้หยุดเลย ครอบครัวเล็กที่มีสมาชิกครอบครัวน้อยยิ่งขยัน เพราะว่าในสมัยก่อน มีแต่คนเป็นแรงงาน ไม่มีเครื่องช่วยทำงานได้

นิทานเรื่อง อ่างน้ำหยุนหลง กล่าวถึง ในช่วงปลายราชวงศ์หมิงและต้นราชวงศ์ชิง นายพลธงเหล็กด้านขวาที่ชื่อ หลี่ ลั่วหลง เมื่อเขาลาออกจากตำแหน่งกลับบ้าน ก็ย้ายไปอาศัยอยู่ที่หย่งเติง แต่ปรากฏว่าน้ำไม่พอใช้ จึงไปขอราชามังกรมาช่วย ดังต่อไปนี้

ให้ลูกชายอยู่กับนายพลหลี่ตลอด เพื่อให้ น้ำดื่มมนุษย์กับสัตว์ และให้น้ำไหลเข้านา

นอกจากนี้ ราชามังกรเอื้อให้ยังให้หอยสังข์คู่หนึ่งกับเขา.....มังกรเขียวมีจิตใจดีงาม จำคำพูด

ของพ่อ หลังจากมาอยู่ในหย่งเติง ก็เลือกที่อยู่ให้กับตัวเอง ซึ่งเป็นอ่างเหียนผิงที่อยู่ข้างล่าง

ของชื่อเหยียนเถา จากนั้นเป็นต้นมา ไม่ใช่แค่มีน้ำพุไหลออกมาจากลำธารสายใหญ่เท่านั้น น้ำ
ที่ไหลออกมานั้นสามารถเข้านาที่มีเนื้อที่กว้างขวางของหย่งเตง

จากตัวอย่างที่ยกมา สะท้อนให้เห็นว่า ชาวไป๋มีค่านิยมเกี่ยวกับการเชื่อฟังผู้ใหญ่ ราชามังกรสั่งให้ลูกชายไป
ช่วยเพื่อน ลูกชายก็ทำตามพ่อสั่ง นอกจากทำด้วยดีแล้ว ยังพยายามช่วยอีกมากมาย ทำให้ชาวบ้านเคารพลูกชาย
ราชามังกรมาก เหตุที่ควรเชื่อฟังผู้ใหญ่เพราะผู้ใหญ่เป็นผู้มีประสบการณ์มากมาย ถือว่าเป็นผู้ที่มีความรู้ ความคิด
มากกว่าเด็ก คำสอนของผู้ใหญ่จึงสร้างความมั่นคงในชีวิตให้เด็กได้ ดังนั้น การทำตามคำสั่งที่ดีของผู้ใหญ่ นอกจากได้
พบเจออุปสรรคอย่างน้อยลงแล้ว ยังประสบความสำเร็จอย่างรวดเร็วด้วย

3. ด้านความเชื่อ

ภาพสะท้อนสังคมที่ปรากฏในนิทานพื้นบ้านชนเผ่าไป๋ด้านความเชื่อ ได้พบความเชื่อเรื่องเทพเจ้า ความเชื่อ
เรื่องกฎแห่งกรรม ความเชื่อเรื่องสิ่งศักดิ์สิทธิ์ และความเชื่อเรื่องผี ชาวบ้านชนเผ่าไป๋เชื่อว่าหมู่บ้านมีเทวดาคอยดูแล
รวมทั้งเป็นจู (bēnzhǔ, 本主) และเจ้าแม่กวนอิม ทั้งจะช่วยรักษาชีวิตชาวบ้านชนเผ่าไป๋ในด้านต่าง ๆ ได้ เทวดา
อาจจะมีสิ่งศักดิ์สิทธิ์เป็นเครื่องมือที่ช่วยชาวบ้านได้ เช่น ยันต์สามารถควบคุมผีได้ น้ำเต้าสามารถออกน้ำได้ เป็นต้น
นอกจากนี้แล้ว ชาวไป๋เชื่อกฎแห่งกรรมด้วย ทำความดีมาตลอดจะได้รับสิ่งดี ๆ และได้รับความช่วยเหลือ แต่ถ้าทำชั่ว
อาจจะรับความชั่วตอบแทน ดังนี้

นิทานเรื่อง นายอาเป็นบุชาเทพเป็นจู กล่าวถึง ในเขตหยุนหลง มีความเชื่อเรื่องเป็นจู มีชายหนุ่มชาวไป๋ที่ชื่อ
อาเป็น ภรรยาของเขาเกิดป่วย เขาจึงตกลงจะไปเช่าโหลบุชาเทพเจ้าเป็นจูในหมู่บ้าน แล้วภรรยาของเขาก็หายป่วย
เพราะว่าเป็นจูของหมู่บ้านเธอช่วยดูแลสุขภาพของชาวบ้าน ถ้าชาวบ้านเกิดเจ็บป่วย การเช่าโหลบุชาเป็นจูจะ
สามารถรับความช่วยเหลือจากเป็นจูได้ ดังตัวอย่าง

ตำนานเล่าว่า นานมาแล้ว ระหว่างภูเขาเมฆหมอกที่หยุนหลงมีภูเขาป่าเถาลูกหนึ่ง
บนภูเขามีศาลเจ้าแห่งหนึ่ง ในศาลเจ้าบุชาเทพเป็นจูของหมู่บ้านรอบภูเขา เมื่อชาวบ้าน
เจ็บป่วย ก็ต้องฆ่าวัวมาบูชาไหว้ จะทำให้หายป่วยและอยู่อย่างปลอดภัย

จากตัวอย่างที่ยกมา สะท้อนให้เห็นว่า ชาวบ้านชนเผ่าไป๋มีความเชื่อเรื่องเป็นจู ชาวไป๋เชื่อว่าชีวิตของตนมี
เทพเป็นจูดูแลรักษา ถ้าเกิดเจ็บป่วย ต้องไปบูชาเทพเป็นจู จะได้หายป่วยอย่างรวดเร็ว เทพเป็นจูที่ชาวไป๋เคารพรัก มี
หน้าที่ต่าง ๆ เช่น เป็นจูของหมู่บ้านของนายอาเป็น เป็นจูจะช่วยชาวไป๋หายป่วย นอกจากนี้แล้ว ยังมีเป็นจูช่วยดูแล
สัตว์ในหมู่บ้าน ดูแลน้ำที่ชาวไป๋ใช้อยู่ เป็นต้น ดังนั้น เป็นจูสามารถแบ่งเป็นสองอย่างตามหน้าที่ หนึ่งคือดูแลรักษา
ชาวไป๋ สองคือดูแลรักษาหมู่บ้าน นอกจากนี้แล้ว ชาวไป๋ก็นิยมสร้างศาลให้แก่เป็นจูและทำปณิธานบูชาเป็นจู เพื่อ
แสดงความขอบคุณกับเป็นจูที่ช่วยดูแลรักษาหมู่บ้านและชาวบ้าน

นิทานเรื่อง ขโมยรวงข้าว กล่าวถึง มีผู้ขายคนหนึ่งชื่ออาเหิงเตย สมาชิกในครอบครัวมีจำนวนมาก
ครอบครัวของเธอยากจน นายอาเหิงเตยต้องการหาของกินมากมายเป็นทุกวัน เพื่อน ๆ ของเธอเห็นแล้ว ก็ชวนนาย
อาเหิงเตยไปขโมยรวงข้าวที่นาของบ้านอื่น นายอาเหิงเตยไปถึงนา แต่ไม่ยอมขโมยและกลับบ้านด้วยมือเปล่า แต่
ภายหลังเขาก็ได้รับความช่วยเหลือจากเทพเจ้าเป็นจู ดังตัวอย่าง

ฝนตกหนัก เขาเปียกทั้งตัว พึ่งกลับถึงบ้าน เธอก็รู้สึกว้างหลังหนักมากจนแทบไม่
ไหวแล้ว จึงรีบวางลง และเห็นว่า เป็นเงินทั้งหมดเลย จากนั้นเป็นต้นมา ครอบครัวของเขาก็ดี
ขึ้น ส่วนเพื่อนๆ ที่ชวนเขาไปขโมยรวงข้าว ทั้งหมดตายอยู่ในนาหมดแล้วเนื่องด้วยเกิดน้ำท่วม

จากตัวอย่างที่ยกมา สะท้อนให้เห็นว่า ชาวบ้านชนเผ่าไป๋มีความเชื่อเรื่องกฎแห่งกรรม ชาวไป๋เชื่อว่าทำดี
ย่อมได้รับผลกรรมที่ดี ทำชั่วย่อมได้รับกรรมชั่วที่เคยทำไว้ ทำความดีมาตลอดจะได้สิ่งที่ดีและได้รับความช่วยเหลือ

แต่ถ้าทำร้ายคนอื่น ก็จะถูกทำร้ายกลับคืน เพราะทุกอย่างจะมีผลกลับมาต่อตนเอง ทำร้ายเท่าไรกับคนอื่น ก็ย่อมรับผลร้ายเท่านั้น ชาวไป่เชื่อกฎแห่งกรรมจึงทำให้ชาวไป่ทำดีตลอดและไม่ไปทำร้ายคนอื่น ก็ทำให้ความสัมพันธ์ระหว่างคนในสังคมใกล้ชิดกันยิ่งขึ้น

4. ด้านประเพณี

ภาพสะท้อนสังคมที่ปรากฏในนิทานพื้นบ้านชนเผ่าไป่ด้านประเพณีโดยเฉพาะประเพณีการเซ่นไหว้ ชาวบ้านชนเผ่าไป่ส่วนใหญ่นิยมไปเซ่นไหว้เทพเจ้า บอกความหวังให้แก่เทพเจ้า เพื่อได้รับความช่วยเหลือจากเทพเจ้า นอกจากนี้แล้ว สิ่งของที่นำมาเซ่นไหว้ก็สามารถส่งถึงคนที่ถูกเซ่นไหว้ได้ ก็ทำให้ชาวบ้านชนเผ่าไป่มีกำลังใจที่ดีในการดำเนินชีวิตได้

นิทานเรื่อง ลูกสาวของเปิ่นจู กล่าวถึง ลูกสาวของเปิ่นจูหน้าตาสวยงาม สามิภรรยาที่อยากได้ลูกสาวที่หน้าตาสวยงามเท่ากับลูกสาวของเปิ่นจู ก็มาบูชาเซ่นไหว้เปิ่นจู ดังตัวอย่าง

วัดเทพเปิ่นจูก็ยอมเจริญรุ่งเรือง ทั้งชายและหญิงที่แถวหมู่บ้านก็มาเซ่นไหว้ และ

อธิษฐานว่าอยากได้ลูกสาวที่หน้าตาสวยเหมือนลูกสาวเปิ่นจู ทั้งชายหนุ่มก็อยากขอแต่งงาน

กับผู้หญิงที่หน้าตาสวยงามเหมือนลูกสาวเปิ่นจู

จากตัวอย่างที่ยกมา สะท้อนให้เห็นว่าชาวบ้านชนเผ่าไป่มีประเพณีนิยมไปเซ่นไหว้เทพเจ้า เนื่องจากชาวไป่เชื่อว่ามีความศักดิ์สิทธิ์และรักษาหมู่บ้าน ทำให้เกิดประเพณีการเซ่นไหว้ ชาวบ้านชนเผ่าไป่บอกความหวังให้แก่เทพเจ้า เพื่อจะได้รับความช่วยเหลือจากเทพเจ้า และทำให้มีความสนับสุนนใจ จิตใจเข้มแข็ง นอกจากนี้แล้ว สิ่งของที่นำมาเซ่นไหว้ก็สามารถส่งถึงคนที่ถูกเซ่นไหว้ได้ ก็ทำให้ชาวบ้านชนเผ่าไป่สามารถดำเนินชีวิตต่อไปอย่างมีกำลังใจที่ดีได้

สรุปได้ว่า ชีวิตความเป็นอยู่ของชนเผ่าไป่เป็นแบบเรียบง่าย ถิ่นที่อยู่อาศัยใกล้แหล่งน้ำ ภูเขา และเป็นพื้นที่ราบลุ่ม การคมนาคมของชนเผ่าไป่ ส่วนมากคือ ไข้ม้า เกี้ยว เรือ เป็นยานพาหนะ หรือเดินทางด้วยเท้า ส่วนการประกอบอาชีพ ชาวบ้านชนเผ่าไป่ได้ประกอบอาชีพทำนา เลี้ยงสัตว์ ทอผ้า ตัดฟัน ทำประมง ค้าขาย ส่วนค่านิยม ได้พบว่าชาวบ้านชนเผ่าไป่มีค่านิยมเกี่ยวกับความขยันหมั่นเพียร การเชื่อฟังผู้ใหญ่ การเลือกคู่ครอง และการใช้สติปัญญา ส่วนความเชื่อได้พบว่าชาวไป่มีความเชื่อเรื่องเทพเจ้า ความเชื่อเรื่องผี ความเชื่อเรื่องกฎแห่งกรรม และความเชื่อเรื่องสิ่งศักดิ์สิทธิ์ นอกจากนี้แล้วยังได้พบประเพณีการเซ่นไหว้บูชาเทพเจ้าเป็นประเพณีสำคัญของชาวบ้านชนเผ่าไป่

อภิปรายผล

การวิเคราะห์ภาพสะท้อนสังคมที่ปรากฏในนิทานพื้นบ้าน เมืองตำหลี่ มณฑลยูนนาน สาธารณรัฐประชาชนจีน แสดงให้เห็นถึงวัฒนธรรมของชนเผ่าไป่ในด้านต่าง ๆ รวมทั้งชีวิตความเป็นอยู่ ความเชื่อ ค่านิยม และประเพณีวัฒนธรรมต่าง ๆ ที่ปรากฏในนิทานพื้นบ้าน ทำให้รู้และเข้าใจวัฒนธรรมของชนเผ่าไป่ในเมืองตำหลี่ มณฑลยูนนาน สาธารณรัฐประชาชนจีน โดยเฉพาะความเชื่อเรื่องเทพเปิ่นจู เปิ่นจูมีหน้าที่ดูแลคุ้มครองชาวไป่และหมู่บ้านของพวกเขา รวมทั้งการจัดการสัตว์ในหมู่บ้าน การจัดการโรค การจัดการสภาพอากาศ การจัดการเกิดและตาย ทุกหมู่บ้านก็มีเปิ่นจูของตนเองอาศัยอยู่และดูแลรักษาหมู่บ้าน ถือว่าเปิ่นจูเป็นเทพเจ้ายิ่งใหญ่ที่สุดในหัวใจของชาวไป่ เปิ่นจูส่วนมากเป็นบรรพบุรุษและวีรบุรุษของชาวไป่ เป็นคนที่แท้จริงในประวัติศาสตร์ นี่คือเอกลักษณ์อย่างชัดเจนที่แตกต่างจากชนเผ่าอื่น ๆ ในชนเผ่าน้อยของจีน เนื่องจากลักษณะของเปิ่นจูคือบรรพบุรุษและวีรบุรุษที่ทำดีและ

ช่วยเหลือชาวไปในประเทศอย่างแท้จริง ผังรากลึกลงไปใจของชาวไป จึงทำให้วัฒนธรรมความเชื่อเรื่องเป็นจุสามารถเผยแพร่สืบทอดต่อกันมาอย่างที่ยืนยง นี่ก็เป็นตัวอย่างที่ดีที่คนในปัจจุบันอนุรักษ์ เผยแพร่ และสืบทอดวัฒนธรรมท้องถิ่นได้ดี การเล่านิทานพื้นบ้านที่เกี่ยวกับเป็นจุก็เป็นวิธีการสืบทอดวัฒนธรรมเป็นจุของชาวไป ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดด้านการอนุรักษ์วัฒนธรรมท้องถิ่นที่ XI JINGPING (2558 : 28-29) กล่าวว่า วัฒนธรรมท้องถิ่นที่มีคุณค่าและคุณภาพ ถือเป็นหัวใจของชาวจีนทุกคน เป็นสิ่งที่สำคัญสำหรับการอนุรักษ์ใจกลางของสังคมนิยมเรายังเป็นรากฐานที่แข็งแกร่งและเหนียวแน่นเพื่อจะตั้งมั่นในกระแสของวัฒนธรรมโลก เราต้องเชื่อมโยงกับเทคโนโลยีสมัยใหม่ เพื่อสืบทอดและเผยแพร่วัฒนธรรมท้องถิ่นของบ้านเราให้ดี และสอดคล้องกับงานวิจัยที่ MA HONGMEI (2558) ได้ศึกษาวิจัย เรื่อง วิเคราะห์การรักษาสืบทอดวัฒนธรรมเป็นจุของชนเผ่าไปของรัฐบาลเมืองต้าหลี่ ผลการวิจัยพบว่า ชาวไปให้ความสำคัญกับการรักษาสืบทอดวัฒนธรรมเป็นจุอย่างยิ่ง เพราะความเชื่อเรื่องเป็นจุเป็นความเชื่อหลักของชาวไป เพื่อรักษาและสืบทอดวัฒนธรรมเป็นจุ นอกจากแต่งหนังสือเกี่ยวกับเป็นจุ สนับสนุนงานการฉลองเทศกาลเป็นจุแล้ว รัฐบาลยังต้องสนับสนุนองค์กรพัฒนาเอกชนมารักษาสืบทอดวัฒนธรรมเป็นจุพร้อมกัน ขณะเดียวกัน ยังต้องแสวงหาแนวคิดในวัฒนธรรมเป็นจุที่เหมือนกันกับคุณค่าทางสังคมนิยม และใช้ประโยชน์จากความกระตือรือร้นทางการสั่งสอนกล่อมเกลาก่อออกมา สัมผัสสามัคคีชนเผ่าต่าง ๆ ในเขตชายแดน

ข้อเสนอแนะ

1. ควรศึกษานิทานพื้นบ้านและวิเคราะห์ภาพสะท้อนสังคมที่ปรากฏในนิทานพื้นบ้านของชนเผ่าอื่น ๆ ในสาธารณรัฐประชาชนจีน เช่น ชนเผ่าฮานี ชนเผ่าอี เป็นต้น
2. ควรศึกษาวิเคราะห์วัฒนธรรมในด้านอื่นของชนเผ่าไป เช่น เพลงพื้นบ้านไป การแต่งกายของชาวไป เป็นต้น

การนำผลการวิจัยไปใช้ประโยชน์

1. ทำให้รู้และเข้าใจในภาพสะท้อนสังคมในด้านต่าง ๆ ที่ปรากฏในนิทานพื้นบ้านชนเผ่าไป เมืองต้าหลี่ มณฑลยูนนาน สาธารณรัฐประชาชนจีน นำมาใช้เป็นความรู้ให้กับคนไทยที่สนใจเมืองต้าหลี่และชาวไป
2. ทำให้คนไทยได้เข้าใจวัฒนธรรมชนเผ่าไป ในเมืองต้าหลี่ มณฑลยูนนาน สาธารณรัฐประชาชนจีนได้มากขึ้นและเสริมสร้างความสัมพันธ์ระหว่างสองประเทศใกล้ชิดยิ่งขึ้น

เอกสารอ้างอิง

- ชนิษฐา จิตชินะกุล (2545) **คติชนวิทยา**. กรุงเทพมหานคร : โอเดียนสโตร์.
- ประคอง นิมมานเหมินท์. (2551) **นิทานพื้นบ้านศึกษา**. (พิมพ์ครั้งที่ 3). กรุงเทพมหานคร : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- _____. (2545) **นิทานพื้นบ้านศึกษา**. (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพมหานคร : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- มัลลิกา คณารักษ์ (2550) **คติชนวิทยา**. (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพมหานคร : โอเดียนสโตร์.
- อภิวัฒน์ สุธรรมดี. (2558) **คติชนวิทยา**. กรุงเทพมหานคร : ภาควิชาภาษาไทยและไทยศึกษา
- คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏบ้านสมเด็จเจ้าพระยา.
- BAI GENSHENG (白庚胜), (2556) **หนังสือรวมนิทานพื้นบ้านจีน**. ปักกิ่ง : เจอเสอฉานชวน.
- MA HONGMEI (马红梅), (2558) **วิเคราะห์การรักษาสืบทอดวัฒนธรรมเป็นจุของชนเผ่าไปของรัฐบาลเมืองต้าหลี่**.

วิทยานิพนธ์ ศศ.ม. (สาขาวิชาการจัดการสาธารณะ) สาธารณรัฐประชาชนจีน มณฑลยูนนาน :

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยการคลังและเศรษฐศาสตร์ยูนนาน.

XI JINPING (习近平), (2558) หนังสือคำพูดที่สำคัญของซีจิ้นผิงในงานประชุมศิลปะวรรณคดี. ปักกิ่ง : ปักกิ่งเสวซี้.